

GİRİŞ*

HATİCE AYNUR
Bölüm Editörü

İstanbul'da Edebiyat, Sanat ve Kültür başlığı altında tanımlanabilecek konuları içeren bu bölümün, kronolojik ve tematik olarak bütün dönemleri ve çeşitliliği ile yansıtılması ideal olsa da bunun ne kadar zor ve hatta imkânsız bir uğraş olduğu da aşikârdır.

Bu imkânsızlık iddiasını biraz detaylandırmak yerinde olacaktır. Öncelikle, bu tür kapsamlı ve bütüncül eserlerin yazılabilmesi için her bir konunun başlangıcından itibaren çeşitli açılardan ayrıntılarıyla ele alınmış bir literatürüne ihtiyaç duyulmaktadır. Elimizdeki İstanbul bibliyografyaları böyle bir literatürün varlığını henüz göstermemektedir. Var olan kimi bütüncül çalışmalarda ise ele alınan konu, yazarın/yayıncının bakış açısına göre belli bir zaman dilimine hasredilebilmekte ya da konunun önemli bir parçası yok sayılabilmektedir. Diğer bir önemli nokta da, ilgili konunun uzmanının olmaması konu hakkında araştırma yapmanın önünde önemli bir engel teşkil etmekte ya da var olan uzmanın teklifinden dolayı ya zaman darlığı çekilebilmekte ya da söyleyecek artık yeni bir sözün kalmaması durumu ortaya çıkabilmektedir.

Bu bölümün hazırlanma aşamasında, ele alacağı konu hakkında yeni yaklaşımı ve sözü olan yazarların yanı sıra bakış açısı çeşitliliğinin zengin olması arzu edildi. Muhtelif sebeplerle bu arzumuz ancak imkân ölçüsünde gerçekleştirilebildi. Bundan dolayı eksikliği çok hissedilecek bazı konularda mevcut literatürdeki bilginin sunulması yoluna gidildi.

Bölümü oluşturan makalelerin kapsamı ve yöntemi ile ilgili ise şunlar söylenebilir. Yazarlara ele alacakları konunun mutlaka merkezinde Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet İstanbul'unun olması ve bu ilişkinin şu şekillerde kurulabileceği teklif edildi: 1) Eserler veya eserleri oluşturan kişiler İstanbul'dan etkilenmiş olabilir; 2) Eserler İstanbul'da üretilmiş olabilir; 3) Eserler İstanbul'u konu edinmiş olabilir; 4) Eserler İstanbul'da belirli bir dönem veya zamanda yaygın olarak okunmuş/istifade edilmiş olabilir; 5) Eserler İstanbul kültürünü

etkilemiş olabilir; 6) Üreticilerin/icracıların yaşamında İstanbulluluk belirleyici olmuş olabilir. Bunların yanı sıra, 1) Ele alınan konuya ait çok fazla bilgi varsa bu bilgilerin tümüne değinmek yerine bu konudaki son yaklaşımlara, değerlendirmelere odaklanıp mevcut tarihsel bilginin konuya giriş düzeyinde verilmesi; 2) Ele alınan konuyu temsil eden çok sayıda örnek bulunması durumunda hepsini vermek yerine ilk olanlara, çığır açanlara öncelik verilebileceği, önerildi. Ayrıca, yazılar okunduğunda görüleceği üzere, yazarların Bizans-Osmanlı-Cumhuriyet dönemleri arasında keskin kopuşlar yerine iç içe geçişlere, sürekliliklere ve çeşitliliklere vurgu yapmaya özendiklerini belirtmek gerekir.

Gelen yazılar, "Müzik ve Kültürü"; "Edebiyat"; "Görsel Sanatlar" ve "Okuma-Yazma-Kitap Kültürü" olmak üzere dört ana başlık altında mümkün olduğu kadar kronolojik olarak sıralandı. Bölümün "Müzik ve Kültürü" ana başlığı altında altı ana yazı, altı çerçeve olmak üzere toplam on iki yazıda İstanbul'un müziği ve müzik kültürü ele alındı. "Edebiyat" üst başlığı altında "İstanbul'un Dilleri" (üç yazı); "İstanbul'da Edebiyat" (sekiz ana yazı, iki çerçeve yazı); "İstanbul'un Folklorik Edebiyatı" (üç ana yazı); "Başka Dillerde İstanbul" (üç ana yazı, üç çerçeve yazı) alt başlıkları altında on yedi ana yazı, beş çerçeve yazı olmak üzere toplam yirmi iki yazı yer almaktadır. "Görsel Sanatlar" alt başlığı altında on altı ana yazı ile beş çerçeve yazıda hat, ebru, minyatür, resim, fotoğraf, heykel, sinema, müze ile "Gösteri Sanatları" alt başlığı altında şenliklerdeki dramatik gösterileri, karagöz, ortaoyunu ve tiyatronun İstanbul'daki serüvenine odaklandı. "Okuma-Yazma-Kitap Kültürü" başlığı altında yer alan beş ana yazı ile dört çerçeve yazıda ise İstanbul matbaaları, kütüphaneleri, sahafları, kamusal okuma ve sohbet meclisleri işlendi. Kitapta, kırk dört ana yazı ve yirmi çerçeve yazı olmak üzere toplam altmış dört yazı yer aldı. Bu yazıların bundan sonra yazılabilecek/hazırlanabilecek *İstanbul'da Edebiyat, Sanat ve Kültür* çalışmalarına değerli bir ilk adım olacağını belirtmek yerinde olacaktır.

* Bu bölümün yazılarının planlanması, yazarlarla iletişim ve yazıların redaksiyonundaki değerli katkılardan dolayı İrvin Cemil Schick'e teşekkür ederiz. (Proje Yönetimi)